

1977

Jiří Sozanský (1946)

Sedící z cyklu Stíny, 1977

Vystavený obraz **Sedící z cyklu Stíny** reaguje bezprostředně na situaci v normalizačním Československu 70. let 20. století, kdy se umění zřetelně rozdělilo na pozici oficiálního, režimem vyzdvihovaného projevu, a na tzv. „šedou zónu“, v níž tvořili umělci buď zakázaní či takoví, kteří v dané společenské situaci vystavovat nechtěli.

Politický systém sledující a postihující jakékoliv projevy svobodného projevu a odporu proti vládnoucí moci, vysublimoval do uměleckých gest tvůrců, které se dotýkaly pocitu hluboké existenciální tísně. Člověk býval často zobrazován jako anonymní zranitelná bytost bez oděvu, v prázdném prostoru nebo v cele vězení, jako je tomu v obraze Jiřího Sozanského. Estetické kvality krásy nebyly v daných výtvorech na místě, logicky zcela odeznívaly a mizely jako zde, v hrubě nahozené malbě, v syrově dramatickém rukopisu, plném vrypů a ostrých čar, v neutrální barevnosti ze šedavých a okrových odstínů. Obraz je bez rámu, jeho okraje jsou záměrně poškozené. Výpověď o skutečné „pravdě života“ nemohla být jiná.

Jiří Sozanský už jako učeň věděl, že se bude věnovat umění, přestože jeho učitelé byli k jeho touze velice skeptičtí. Na třetí pokus byl přijat v roce 1967 na pražskou Akademii výtvarných umění, byl mu udělen dispens od studia na střední škole. V osudové chvíli jeho života se proměnila ruská invaze v roce 1968 a smrt Jana Palacha v roce následujícím. Vědomí toho, jak velkou hodnotu má pro utlačovanou komunitu kultura a umění, ho nejen posilovalo, poskytovalo mu víru ve správnost nelehké cesty, na jakou se svým uměním vydal. Nikdy neudělal ani jeden vstřícný krok vůči totalitní moci.

K tvůrčím pobytům si Jiří Sozanský vždy vyhledával složitá, téměř nepřístupná místa jako například v roce 1977 Malou pevnost Terezín. V letech 1981 – 1982 působil ve starém Mostě a v roce 1995 dokonce ve válečném Sarajevu. Ve své tvorbě reagoval také na situaci 11. září 2001 nebo na hrozivé záplavy v Čechách a na Moravě v roce 2002.

Jiří Sozanský je multimediální autor velkých projektů s vyhraněnými postoji „plných křiku a vypjatých gest“, jdoucími na dřeň, nenechávající diváka v klidu, upozorňující na vyhraněné konflikty naší doby, kvůli totalitního systému, ale i na bezpráví v současné době.